

*Laat ons tegenover het postmodernisme
toch maar de nuttige fictie van 'feiten'
naar voren blijven schuiven*

OVER FEITEN EN OPINIES, EN MOGELIJKHEIDSZIN

De feiten zouden het in 2016 hebben verloren van de emoties of erger: we zijn het tijdperk ingegaan van *post-truth*, het “postfactische”. *Fake news* of nepnieuws zou zich als een virus wereldwijd hebben verspreid. We, of toch zeer vele mensen, zouden leven in een “feitenvrije wereld”. En in 2017 bleken plots “alternatieve feiten” te bestaan.

Dat is natuurlijk niet allemaal in 2016 gebeurd. Het begon eigenlijk al met Nietzsche en zijn perspectivisme, zijn stelling dat alles interpretatie is en dat interpretatie machtsuitoefening is: men verovert de werkelijkheid en lijft ze in. Na de dood van God stierf de waarheid. Alleen de interpretaties bleven over. En interpretaties waren daden van macht. Het postmodernisme zou Nietzsches intuïtie democratiseren: geen god, geen zekerheden, geen waarheid. Alles is weggerelativeerd. Feiten zijn constructies, wie zou er dus nog om malen?

Laat ons tegenover dit postmodernisme, dat vandaag in alle poriën van onze mens- en wereldbeelden is doorgedrongen en uitgezaaid, toch maar de nuttige fictie van “feiten” naar voren blijven schuiven. Misschien niet het geloof in de objectiviteit, maar wel in waarachtigheid, waarheidsgetrouwheid of de vaste intentie trouw te blijven aan de waarheid, de ambitie om de ware toedracht der feiten integer te blijven beschrijven.

Ik blijf, in het licht hiervan, hopen op kranten en bladen die de lezer ernstig nemen, op journalisten die zichzelf aan hun eigen haren trekken uit het moeras van de lifestyle en de gratuïte meningen, die feit van opinie en commentaar kunnen scheiden, die afstand nemen van de heiligverklaring van emotie en commotie, die onverschrokken, ongebonden en onafhankelijk zijn.

U vindt in dit nummer het relaas van de tweede Staat van de Unie, die we op 8 februari 2017 in De Brakke Grond samen met *deBuren* organiseerden. Die Staat was gewijd aan de vraag hoe het gesteld is met de kranten en weekbladen in Nederland en Vlaanderen. De derde Staat van de Unie buigt zich over onze literaire uitgeverijen in Noord en Zuid: op 31 mei gaat het over boeken in de Nottebohmzaal van de Antwerpse Erfgoedbibliotheek Hendrik Conscience, tussen de folianten en oude drukken.

Literatuur ontvoert de lezer als geen ander. Wie leest, komt in andere werelden terecht, waar mensen de dingen anders doen. Hij komt in contact met andere mens-

en wereldbeelden, met andere perspectieven op de werkelijkheid. Hij verplaatst zich in de andere en oefent zich in mogelijkhedenzin, om met Musil te spreken, even belangrijk als werkelijkheidszin. Wellicht kan hij er empathischer, misschien toleranter door worden. Hij leert in elk geval anders kijken naar de wereld. Zolang het boek duurt, heeft het gelijk. Maar dat gelijk is nooit absoluut. Er zijn altijd andere boeken.

Daarom gelooft dit blad in literatuur: in het onderwijs ervan en de bespreking ervan. Boeken bestaan pas als erover wordt gesproken, geschreven en gediscussieerd. Een recensie neemt de maat van een boek, plaatst het in een traditie, een context. Kritiek neemt het onderwerp van kritiek altijd ernstig, ook als ze scherp is en afwijst.

Dat soort kritiek willen we in dit blad blijven brengen. Daarom zijn we ook betrokken bij het Platform voor Literatuur en Samenleving (PLISA), een Vlaamse overleggroep die wil nagaan hoe onderwijs, onderzoek en kritiek de letteren beter op de kaart kunnen zetten (zie p. 179 e.v.).

Ons hart mag uitgaan naar de literatuur en ons verstand naar de kritiek, ook voor de andere kunsten koesteren we een warme belangstelling. Zo blijf ik kijken naar die foto's van Ed van der Elsken over het Parijs van de jaren vijftig en het Amsterdam van de jaren zestig, toen ook daar onder de straatstenen het strand lag. Blijkbaar lag er óp die stenen nog van alles.

LUC DEVOLDERE

Hoofdredacteur